

Un Márai poc familiar

Enciclopedia.cat esmenta els títols de cinc obres de l'escriptor hongarès Sándor Márai. Cap no pertany al grup de vuit traduïdes al català.

Lolita Bosch fa àgil el IEC

Lolita Bosch (*La família del meu pare. Una novel·la*. Editorial Empúries) assegura que el mateix any –el 1907– de l'expedició arqueològico-jurídica realitzada per cinc investigadors de l'Institut d'Estudis Catalans als Pirineus, els cinc expedicionaris –que, recorda la novel·lista, van tornar a Barcelona a mitjan mes de setembre– publiquen els seus primers treballs d'investigació a l'anuari del IEC. Sí que van ser àgils, els investigadors a enllestir els treballs, i també el IEC, a publicar-los! Ja van ser ràpids, però no tant. Els investigadors van publicar aquests treballs a l'*Anuari MCMVII* del IEC, aparegut l'any següent, el 1908.

Empúries no sap què publica

La solapa del llibre *Dietaris 1984-1989*, de Sándor Márai, editat per Empúries, diu que entre les set novel·les publicades en català de l'autor que cal destacar es troba *La història d'Eszter*. El llibre, tal com el va publicar Empúries l'any 2000, es diu *L'herència d'Eszter*. La fitxa de l'autor que apareix a la pàgina web de l'editorial també parla de *La història d'Eszter*.

Una ignorància fabulosa

Un falconet, segons el DIEC1 i el DIEC2, era una "peça petita d'artilleria, emprada durant el segle XV, que es carregava per la recambra i reposava sobre una forquilla damunt la qual podia bascular verticalment i horitzontalment". El falcó, segons el DIEC1 i el DIEC2, era, o és, una "peça d'artilleria molt semblant al falconet, però de funcionament més primari i de calibre més gran": no ens diuen en quin segle –o segles– s'emprava, ni tan sols si s'ha deixat d'emprar.

La nova edició d'«El fantàstic» neteja la figura de Ramon Llull de les imputacions de follia

De camí, des de París, l'octubre de 1311, cap al concili general de l'Església que tingué lloc a Viena del Delfinat (Vienne), el llec Ramon Llull es topa amb un clergue, Pere, i inicien un diàleg tibant, causat per les peticions que el llec vol fer al concili: que els missioners prediquin els evangelis en la llengua dels infidels; que s'estableixi un únic orde general que inclogui tots els monjos que lluiten a Terra Santa i que Roma extirpi els errors d'Averrois. Parlem del *Llibre de la disputa del clergue Pere i de Ramon, el fantàstic*. Quan el clergue sent les pretensions de Llull, esclata a riure i diu: "Creia, Ramon, que éreu un fantàstic; ara realment, però, veig per les vostres paraules que no només sou un fantàstic, sinó un superfantàstic", i aquí *fantàstic* té el sentit de persona que s'empesca imatges o representacions dels objectes no presents, que concep combinacions que no forneix la realitat, és a dir, de foll.

Aquesta etiqueta –*superfantàstic, fantasiosíssim*, ("phantasticissimum")– superlatiu que Llull posa en boca del clergue, ha marcat la figura històrica de Llull, dit també *Ramon lo foll*, recorda Jordi Gayà Estelrich a l'article "La personalitat de Ramon Llull", publicat al catàleg de l'exposició "Ramon Llull. Història, pensament i llegenda", oferta per l'Obra Social de "la Caixa", a Palma. Aplicats aquests adjectius fins a l'extrem, es tergiversa en bona part la seva figura, diu Gayà Estelrich.

Per a poder recuperar la figura de Llull sense distorsions, i veure que es fa acusar de fantasios per una persona que no té ni els seus coneixements ni la seva fe religiosa ni la seva voluntat per estendre el cristianisme al món, cal presenciar el diàleg. I ara en tenim l'oportunitat. Lola Badia (Barcelona, 1951), directora del Centre de Documentació Ramon Llull de la Universitat de Barcelona, l'ha publicat, acompanyat de la traducció catalana, feta per ella mateixa, a l'editorial Obrador Edendum, analitzada a fons, de forma que, a més d'admirar l'habilitat literària de Llull en els diàlegs, podem situar-nos en la mentalitat de l'època, i entendre perfectament l'estratègia utilitzada per Llull. Ara podem veure, com diu l'estudiosa, que el diàleg es resol a favor de Ramon, serenament fort, mesurat i coherent –res de foll– davant la superba incomprensió de Pere, de pensament equivocac i conducta aberrant.

EL TEMPS

Llull va fer-se personatge de ficció en els diàlegs llatins *El fantàstic* i el *Llibre de la ciutat del món*, ara editats.

El cofoista clergue aguanta les investides del contrincant fins que Llull, davant la defensa cega que el contrari fa de l'Església, critica que els clergues mengin en taules ben parades mentre els pobres de Crist clamen a les seves portes, i que els clergues que no s'acosten als homes de ciència tinguin prebendes molt més grans. Llavors el clergue talla el diàleg, dient-li: "Ramon, sou un fantàstic perquè m'atabaleu amb aquestes qüestions." I aquí, Lola Badia ens diu que *fantàstic*, a més de boig, vol dir "pesat insuportable".

El llibre forma part de la col·lecció d'obra llatina de l'autor i es completa amb un segon diàleg llatí, el *Llibre de la ciutat del món*, en què Llull també apareix com a personatge de ficció.

Lluís Bonada